

Et mejeri bliver til.

Billund Andelsmejeri.

Der var engang en landsby (Billund) der ville være med på noderne, de ville også have et andelsmejeri. Vi kender ikke rigtig forhistorien, idet protokollen først starter i 1888, da var mejeriet opført eller under opførelse/indretning.

Det første andelsmejeri i Danmark var blevet etableret i 1882 i Hjedding. Tanken var at man kunne producere smør af en højere og mere ensartet kvalitet end på de enkelte landbrug og dermed få en bedre pris og muliggøre eksport. Alle landmændene havde samme stemmeret, medens et eventuel overskud blev fordelt efter leveret mælkemængde.

De lokale kunne desuden købe smør og mælk direkte på mejeriet.

Måske er det fordi de første sider af protokollen er temmelig angrebet af skadedyr og måske mangler der nogle sider. Det fortælles, at det var kromanden Anders Ovesen og lærer Jens Jensen Grimstrup, der var foregangsmændene her i Billund.

Vi har heller ikke de første vedtægter, men de kan læses i Hans Jensen bog om Grene sogn. Her fremgår det, at de første vedtægter blev vedtaget i 1890. Altså har mejeriet ikke haft vedtægter de første to år.

Ved nærlæsning af protokollen undrede det mig, at man påpeger, at der ikke køres mælk om søndagen og andre helligdage. Det kender jeg ikke fra min hjemegn.

Det fortælles, at de to religiøse retninger, Indre mission og Grundtvigianismen, ikke var helt enige om, hvordan mejeriet skulle drives. På et tidspunkt var så galt, at der var tale om at opføre to mejerier. Det må så være derfor, man er gået på kompromis om driften.

Efter 10 år blev man ved en ekstraordinær generalforsamling enige om, at da gælden var udbetalt, *skulle mejeriet drives videre som tidligere, dog således at søndagskørselen fuldstændig skulle nedlægges, i det man anså dette for nødvendigt for mejeriets fortsatte beståen, og at der så om mandagen måtte leveres to dages mælk, for så vidt det kunne leveres i god stand. Fra 1. maj til 1. oktober kørte mælkevognen to gange om lørdagen, og mælken måtte lørdag aften ikke afhentes før efter kl. 20.*

En anden speciel ting der blev vedtaget på en generalforsamling, foregik i 1903. Hvis man fik kendskab til, at en leverandør skænkede spiritus til en mælkekusk, blev han pålagt en bøde fra 5-20 kroner. Det var mange penge dengang.

Det gamle mejeri var omkring 1924 blevet for lille og utidssvarende. Derfor byggede man i 1924 et nyt mejeri som eksisterede indtil 1979. dette mejeri var i øvrigt tegnet af en af landets førende

mejeri arkitekter, Jesper Jespersen, der også tegnede det stadig eksisterende Løvehus til brug for Ole Kirk Christiansens privatbolig og forretning

Lokalhistorisk Arkiv for Grene Sogn, august 2023, Linda Nielsen

Billund andelsmejeri ca. 1888

Øverst Billund andelsmejeri ca 1888.
Det nye andelsmejeri er fra 1924 og bl.a. bygget af
Ole Kirk Christiansen

